ਭਗਤ ਸੈਣ - ਸਬਦ ੧

ਧੂਪ ਦੀਪ ਘ੍ਰਿਤ ਸਾਜਿ ਆਰਤੀ ॥

ਰਾਗੁ ਧਨਾਸਰੀ, ਭਗਤ ਸੈਣ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੬੯੫

ਧੂਪ ਦੀਪ ਘ੍ਰਿਤ ਸਾਜਿ ਆਰਤੀ ॥
ਵਾਰਨੇ ਜਾਉ ਕਮਲਾ ਪਤੀ ॥੧॥
ਮੰਗਲਾ ਹਰਿ ਮੰਗਲਾ ॥
ਨਿਤ ਮੰਗਲੁ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਰਾਇ ਕੋ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਊਤਮੁ ਦੀਅਰਾ ਨਿਰਮਲ ਬਾਤੀ ॥
ਤੁਹੀ ਨਿਰੰਜਨੁ ਕਮਲਾ ਪਾਤੀ ॥੨॥
ਰਾਮਾ ਭਗਤਿ ਰਾਮਾਨੰਦੁ ਜਾਨੈ ॥
ਪੂਰਨ ਪਰਮਾਨੰਦੁ ਬਖਾਨੈ ॥੩॥
ਮਦਨ ਮੂਰਤਿ ਭੈ ਤਾਰਿ ਗੋਬਿੰਦੇ ॥
ਸੈਨੁ ਭਣੈ ਭਜੁ ਪਰਮਾਨੰਦੇ ॥੪॥੨॥

ਸਾਰ: ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਰੋਜ਼ਮਰਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਸੂਰਜ ਦੀ ਅਟੱਲ ਗਰਮਾਇਸ਼ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਦਭਾਵ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਪੰਚ ਵੰਡਣ ਦੀ ਉਸ ਮੂਲ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਅੰਤ ਭੰਡਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬੇਗਰਜ਼ ਦਾਤਾਂ ਵੰਡਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਰਬਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਇਕ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਤਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ; ਇਹ ਵੱਖਰੇਪਣ ਦੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਅਰਥਪੂਰਨ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਦਭਾਵਨਾ ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸਹਿਹੋਂਦ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਮੁੱਚੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਊਰਜਾ ਦੀ ਵਗਦੀ ਧਾਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸੁਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਧੂਪ ਦੀਪ ਘ੍ਰਿਤ ਸਾਜਿ ਆਰਤੀ ॥

ਧੂਪ ਅਤੇ ਤੇਲ ਨਾਲ ਜਗਦੇ ਹੋਏ ਦੀਵੇ, ਜੋ ਥਾਲ ਵਿਚ ਸਜਾ ਕੇ ਦਿਵ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਕਿਰਿਆ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਕਿ ਦਿਵਯਤਾ ਉਹ ਚੇਤਨਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਹਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਜੋਤ ਵਜੋਂ ਵੱਸਦੀ ਹੈ।

ਵਾਰਨੇ ਜਾਉ ਕਮਲਾ ਪਤੀ ॥੧॥

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੈਵੀ ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਅੱਗੇ ਅਰਪਣ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਭਾਵ ਉਸ ਪਰਮ ਤੱਤ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸਮਰਪਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੀ ਅੰਤਰਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਂਦ ਦੀ ਅਮੀਰਅਤ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। (੧)

ਮੰਗਲਾ ਹਰਿ ਮੰਗਲਾ ॥

ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਪਰਮ ਆਨੰਦ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਓ। ਇਹ ਭਾਵ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾ ਕੇਵਲ ਰਸਮੀ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵੱਸਦੀ ਸਦਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਹਿੱਤ ਹੈ।

ਨਿਤ ਮੰਗਲੁ ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਰਾਇ ਕੋ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਜੋਂ ਸਰਬਸਾਂਝੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਰਹੋ। ਇਹ ਭਾਵ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਦ ਪਵਿੱਤਰ ਸਦਭਾਵਨਾ ਪੂਰਨ ਅਵਸਥਾ ਪੂਜਾ ਪੱਧਤੀ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਸਰੂਪਾਂ ਉਪਰ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। (੧)(ਠਹਿਰਾਉ)

ਊਤਮੁ ਦੀਅਰਾ ਨਿਰਮਲ ਬਾਤੀ ॥

ਜਗਮਗਾਉਂਦੇ ਦੀਵੇ ਬਿਬੇਕ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੱਤੀ ਸਾਧਕ ਦੀ ਉੱਤਮਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਤੁਹੀ ਨਿਰੰਜਨੁ ਕਮਲਾ ਪਾਤੀ ॥੨॥

ਹੇ ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਚੇਤਨਾ, ਤੁਸੀਂ ਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਨਿਰਮਲ ਹੋ। ਇਹ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਰਸ਼ਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। (੨)

ਰਾਮਾ ਭਗਤਿ ਰਾਮਾਨੰਦੁ ਜਾਨੈ ॥

ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਇਸਦੀ ਅਨੰਦਮਈ ਸਰਬਵਿਆਪਕਤਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਇਸ ਅਨੁਭਵੀ ਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਜਾਗਰੂਕ ਜੀਵ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਏਕਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪੂਰਨ ਪਰਮਾਨੰਦੁ ਬਖਾਨੈ ॥੩॥

ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਨਾਲ ਅਨੰਦ ਦੀ ਅੰਤਮ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦਵੈਤ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ। (੩)

ਮਦਨ ਮੂਰਤਿ ਭੈ ਤਾਰਿ ਗੋਬਿੰਦੇ ॥

ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਊਰਜਾ ਦੇ ਦਿਲਚਸਪ ਗੁਣ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਰਾਹਨੁਮਾਈ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਭਾਵ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅੰਤਰੀਵੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦਵੈਤ ਨੂੰ ਸਥਿਰਤਾ ਵਿਚ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਵੈ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੈਨੁ ਭਣੈ ਭਜੁ ਪਰਮਾਨੰਦੇ ॥੪॥੨॥

ਸੈਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪਰਮ ਅਵਸਥਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ; ਇਹ ਭੌਤਿਕ ਅਨੰਦ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਉਹ ਅਨੰਦ ਹੈ ਜੋ ਉਦੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹਉਮੈ, ਡਰ ਅਤੇ ਖਿੰਡਰੀ ਸੋਚ, ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਰਾਹੀਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (੪)(੨)

ਤੱਤ: ਭਗਤ ਸੈਣ ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅਸਲ ਸਰੂਪ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਡਰ, ਭੇਦਭਾਵ ਅਤੇ ਅਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਵਿਚ

ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਭਰਮਾ ਵਿਚ ਗਵਾਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਦੁੱਖ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਫਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰੰਤੂ ਸੱਚੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸਾਡੇ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਖੋਜ, ਨੇਕ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰਸੰਬੰਧਿਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਬਦ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਨਇੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ

Oneness In Diversity Research Foundation
ਵੈੱਬਸਾਈਟ: **OnenessInDiversity.com**

ਈਮੇਲ: **onenessindiversityfoundation@gmail.com**